

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 57/2020-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Lašákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej advokátskou spoločnosťou Patakyová, Bartová, Kováčsová, s. r. o., Majzonovo námestie 2, Nové Zámky, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Zuzana Bartová, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd s poukazom na porušenie čl. 1 a čl. 13 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 100/2019 z 24. septembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 100/2019 z 24. septembra 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 100/2019 z 24. septembra 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Spoločnosti [REDAKOVANÉ], p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátskej spoločnosti Patakyová, Bartová, Kováčsová, s. r. o., Majzonovo námestie 2, Nové Zámky, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ústavnej sťažnosti spoločnosti [REDAKOVANÉ], vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. januára 2020 doručená ústavná sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) s poukazom na čl. 1 a čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 100/2019 z 24. septembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na Okresnom súde Martin (ďalej len „okresný súd“) bolo pod sp. zn. 7 Csp 118/2016 vedené konanie o zaplatenie sumy 2033,94 €. Sťažovateľka poskytla žalobcovi úver na základe zmluvy o úvere č. EZY-CRL-00057899-2013-ZIL3-SU z 28. mája 2013 (ďalej len „zmluva o úvere“), ktorej neoddeliteľnou súčasťou boli obchodné podmienky. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že *«... pred podpisom Zmluvy o úvere poskytla žalobcovi všetky zákonom stanovené*

informácie prostredníctvom zákonom určeného formulára „Štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere“, v ktorom sú uvedené všetky náležitosti zmluvy stanovené zákonom.».

Žalobca v konaní namietal, že zmluva o úvere neobsahovala všetky náležitosti tak, ako to predpokladá zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“). Z uvedeného dôvodu má byť úver podľa názoru žalobcu považovaný za bezúročný a bez poplatkov, na základe čoho si žalobca uplatnil nárok na vrátenie zaplatenej sumy úrokov a poplatkov z titulu bezdôvodného obohatenia spolu s úrokom z omeškania.

3. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 7 Csp 118/2016 z 5. júna 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol s odôvodnením, že zmluva o úvere obsahuje všetky zákonom o spotrebiteľských úveroch požadované náležitosti.

Na základe žalobcom podaného odvolania Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 5 Co 343/2017 z 29. mája 2018 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 5 Co 343/2017 z 29. októbra 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovel. Krajský súd svoje rozhodnutie založil na tvrdení, že zmluva o úvere neobsahovala podmienku vyjadrenú v § 9 ods. 2 písm. k) zákona o spotrebiteľských úveroch, teda zmluva o spotrebiteľskom úvere mala v čase uzavretia obsahovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priraďovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia. V tejto súvislosti sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla: *„Odvolací súd teda svoje rozhodnutie, ktorým priznal Žalobcovi nárok na vrátenie úrokov a poplatkov z poskytnutého spotrebiteľského úveru, založil na úvahe, že absencia uvedenia údajov v zmysle ust. § 9 ods. 2 písm. k) zákona o spotrebiteľských úveroch osobitne vo vzťahu ku každej položke (t. j. istine, úrokom a iným poplatkom) v zmluve o spotrebiteľskom úvere má za následok, že zmluva sa považuje za bezúročnú a bez poplatkov.“*

4. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, pretože odvolací súd pri riešení právnej otázky, ktorej vyriešenie je zásadné pre posúdenie nároku, ktorý si uplatnil žalobca, pochybil a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Sťažovateľka uviedla: „*Otázkou, ktorej vyriešenie je zásadné pre posúdenie nároku, ktorý si uplatnil Žalobca v konaní, je otázka, či Zmluva o úvere musela obsahovať presné vymedzenie vnútornej skladby jednotlivých splátok úveru v zmysle § 9 ods. 2 písm. k) zákona o spotrebiteľských úveroch v znení platnom ku dňu uzavretia Zmluvy o úvere, to znamená aká časť každej jednotlivéj splátky sa použije na splátku istiny a aká jej časť spláca bežné úroky a poplatky a či má absencia uvedenia údajov podľa § 9 ods. 2 písm. k) zákona o spotrebiteľských úveroch, v zmluve o úvere za následok bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru.*“

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla: „*Podľa Dovolacieho rozhodnutia bola výška minimálnej mzdy v čase podania žaloby na súde prvej inštancie (28.10.2016) 405 EUR (§ 1 písm. a) Nariadenia vlády SR č. 279/2015). Najvyšší súd uviedol, že v danom prípade išlo o spor, ktorého výška istiny bola 2 033,94 Eur, čo nepredstavovalo desaťnásobok minimálnej mzdy, t.j. 4050 Eur. Z tohto dôvodu prípustnosť dovolania posúdil ako vylúčenú.*“ Najvyšší súd v posudzovanej veci sťažovateľky uviedol, že znížený majetkový cenzus sa v spotrebiteľskom spore uplatní len vtedy, ak je dovolateľom neúspešný spotrebiteľ. Vzhľadom na to, že sťažovateľka v spore nebola slabšou stranou, jej dovolanie nie je prípustné, pokiaľ nesplní prísnejšiu podmienku majetkového cenzu podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP.

6. Sťažovateľka poukázala na to, že najvyšší súd aplikoval taký výklad procesnej normy, podľa ktorého z procesného hľadiska nie sú žalobca a žalovaný (sťažovateľka) v zásade rovní. Neopodstatneným zvýhodnením žalobcu tak došlo k porušeniu princípu rovnosti a čl. 13 ods. 3 ústavy. Podľa názoru sťažovateľky „... *prístup k dovolaciemu konaniu v danom prípade spadá pod čl. 46 ods. 1 Ústavy, Sťažovateľke bol tento prístup odopretý neaplikovanosťou zníženého majetkového cenzu na jej prípad. I keď samotný*

majetkový cenzus nemusí predstavovať rozpor s ústavou, v prípade, ak sa znížený majetkový cenzus má aplikovať v sporoch s ochranou slabšej strany (a spor sťažovateľky bol sporom s ochranou slabšej strany), tak potom skutočnosť, že jej bol tento prístup odopretý z dôvodu, že sťažovateľka nevystupovala v pozícii slabšej strany, je zásahom do princípu rovnosti vyjadreného v čl. 13 ods. 3 Ústavy.“.

7. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol o jej ústavnej sťažnosti nálezom: „... *Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. septembra 2019, sp. zn. 5Cdo/100/2019 došlo k porušeniu základných práv Sťažovateľky vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 Ústavy, čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv, s poukazom na čl. 1 Ústavy a čl. 13 ods. 2 Ústavy. Zároveň sa Sťažovateľka domáha, aby Ústavný súd Slovenskej republiky v Náleze uviedol, že Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. septembra 2019, sp. zn. 5Cdo/100/2019 došlo k porušeniu princípu rovnosti a čl. 13 ods. 3 Ústavy.*

Sťažovateľka sa domáha, aby Ústavný súd napadnuté právoplatné Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. septembra 2019, sp. zn. 5Cdo/100/2019 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a zaviazal Najvyšší súd Slovenskej republiky na náhradu trov konania...“

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 57/2020-35 zo 6. februára 2020 ju prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie zúčastnenej osoby, odporcu a replika sťažovateľky

9. Ústavný súd podľa § 56 ods. 6 a § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov predložil prijatú ústavnú sťažnosť účastníkom konania a zúčastnenej osobe na vyjadrenie a účastníkov

konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

Najvyšší súd vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu súhlasil s prerokovaním podanej ústavnej sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednávania.

10. Ústavný súd o podanej ústavnej sťažnosti listom z 24. februára 2020 upovedomil zúčastnenú osobu s tým, že má právo vyjadriť sa k nej v lehote 15 dní od doručenia upovedomenia. Zúčastnená osoba sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrila.

11. Najvyšší súd prostredníctvom podpredsedníčky najvyššieho súdu vyjadrenie k ústavnej sťažnosti doručil ústavnému súdu 23. marca 2020. Podpredsedníčka zotrvala na záveroch v otázkach majetkového cenzu v nadväznosti na spory s ochranou slabšej strany vyjadrených v napadnutom uznesení, čo zhrnula v závere vyjadrenia, podľa ktorého *„... rozhodnutie najvyššieho súdu je súladné z ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, preto ho nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu, rovnosti účastníkov konania a na zákonného sudcu.“*

12. Sťažovateľke ústavný súd doručil vyjadrenie najvyššieho súdu 20. apríla 2020. Sťažovateľka však svoju repliku ústavnému súdu nedoručila.

III.

Relevantná právna úprava

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Podľa čl. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

17. Podľa čl. 13 ods. 2 ústavy medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom.

Podľa čl. 13 ods. 3 ústavy zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

20. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

21. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

22. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrh na začatie konania neodmietne alebo ho nezamietne podľa § 57, prijme ho na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

23. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

24. Podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada.

Podľa § 422 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

25. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

26. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

27. Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonaných všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Len výnimočne za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcom bode môže ústavný súd hodnotenie dôkazov vykonaných všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje.

28. Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť sťažovateľa pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (m. m. I. ÚS 17/01).

29. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07,

I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení.

Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu k všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

30. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu

a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

31. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru), pokiaľ najvyšší súd uplatnil proti sťažovateľkou podanému dovolaniu § 422 ods. 1 písm. a) CSP, a teda dovolanie sťažovateľky odmietol.

IV.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

32. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

33. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36].

34. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Pri stanovení obmedzení požíva štát určitú mieru voľnej úvahy. Právo na prístup k súdu nemožno obmedziť takým spôsobom alebo do takej miery, že to naruší samotnú podstatu daného práva. Európsky súd pre ľudské práva považuje obmedzenie v prístupe k opravným prostriedkom orgánu najvyššej súdnej moci spočívajúce v zákonnom stanovení hranice majetkového cenzu (*ratione valoris*) za legitímnu a odôvodnenú procesnú požiadavku rešpektujúcu postavenie a úlohy, ktoré plní orgán najvyššej súdnej moci riešiaci (len) veci požadovanej dôležitosti (Brualla Gómez de la Torre proti Španielsku, sťažnosť č. 155/1996/774/975, rozsudok z 19. 12. 1997, bod 36; Kozlica proti Chorvátsku, sťažnosť č. 29182/03, rozsudok z 2. 11. 2006, bod 33).

Obmedzenie práva na prístup k súdu nebude v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 dohovoru v prípade, že nesleduje legitímny cieľ, a ani v prípade, že medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom nie je primeraný vzťah proporcionality (Gréckokatolícka farnosť Lupeni a iní proti Rumunsku, sťažnosť č. 76943/11, rozsudok z 9. 11. 2016, bod 89).

35. Pri preskúvaní aplikácie zákonného obmedzenia v prístupe k súdu z dôvodu majetkového cenzu (*ratione valoris*) ESLP berie do úvahy aj ďalšie faktory a medzi nimi (s prihliadnutím na okolnosti tu prejednávaných vecí) je to predovšetkým predvídateľnosť a nadmerný formalizmus obmedzenia (Garzičić proti Čiernej Hore, sťažnosť č. 17931/07, rozsudok z 21. 9. 2010, body 30 – 32; Hasan Tunç a iní proti Turecku, sťažnosť č. 19074/05, rozsudok z 31. 1. 2017, body 30 – 34). Okolnosť predvídateľnosti obmedzenia v prístupe k súdu je splnená, ak je vnútroštátna súdna prax jednotná a aplikácia takejto praxe konzistentná (Levages Prestations Services proti Francúzsku, sťažnosť č. 21920/93, rozsudok z 23. 10. 1996, bod 42).

36. Pri posúdení toho, či rozhodovanie vnútroštátnych súdov je zaťažené prílišným či nadmerným formalizmom, bude nevyhnutné prihliadať na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, pričom k porušeniu práva na prístup k súdu dôjde v prípade, že stanovené pravidlo prestane slúžiť cieľu právnej istoty a riadnemu výkonu spravodlivosti a stane sa z neho bariéra znemožňujúca strane sporu prejednať jej spor meritórne pred príslušným

súdom (Kart proti Turecku, sťažnosť č. 8917/05, rozsudok Veľkej komory z 3. 12. 2009, bod 79 *in fine*).

37. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj nevyhnutnú súčasť každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy. Rovnosť účastníkov konania súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci civilného konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Citované ustanovenie ústavy teda zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého, či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

38. Rovnosť strán v civilnom konaní je v judikatúre ESLP vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, bod 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, bod 38).

39. Charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku nepriamo determinuje aj postavenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorý nemôže byť vnímaný ako tretia inštancia s právomocou preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (k tomu pozri napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, sp. zn. 3 Cdo 14/2017 a sp. zn. 4 Cdo 157/2017). Stanovenie majetkového cenzu obmedzujúceho prípustnosť dovolania pre nesprávne právne posúdenie na výšku sumy,

ktorá má byť predmetom dovolacieho konania, je pritom, ako to už bolo zdôraznené aj s prihliadnutím na judikatúru ESLP, v komplexnom ponímaní legitímne a korešponduje postaveniu a úlohám, ktoré najvyšší súd ako dovolací súd plní.

40. Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je v prípade, že ním dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (ako to je aj v prípade sťažovateľky) riešenie zásadných právnych otázok týkajúcich sa zjednocovania judikatúry [§ 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP], prípadne takých, ktoré neboli vyriešené odvolacím súdom v jeho rozhodovacej praxi [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP]. Aj z týchto dôvodov preto prípadné rozhodnutie najvyššieho súdu v dovolacom konaní presahuje hranice rozhodnutia *inter partes*, keďže má oveľa širší a všeobecnejší dosah pre aplikačnú prax všeobecných súdov a v konečnom dôsledku aj pre správanie oboch strán v spotrebiteľskom vzťahu ako takom.

41. Všeobecne je dôvodom zvýšenej ochrany strán v spore potreba dorovnaní procesného postavenia slabšej strany s cieľom zachovania funkčnej procesnej rovnosti. V záujme vyhnúť sa neodôvodnenému paušálnemu uplatňovaniu nadradeného postavenia slabšej strany je nevyhnutné uplatňovať princíp ochrany slabšej strany rozumne a v procesnoprávných súvislostiach (k tomu pozri aj ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 45 až 46.).

42. Úprava konkrétnych odchýlok od všeobecnej úpravy sporových pravidiel je na účel zaistenia *de facto* rovnosti, resp. rovnosti šancí (o ktoré v prípade pozitívnej diskriminácie, na ktorú najvyšší súd v konkrétnych okolnostiach vecí poukazuje, ide) pri uplatňovaní nároku na súde alebo bránení sa proti nárokom druhej strany pri spotrebiteľských sporoch predmetom predovšetkým ustanovení prvého dielu druhej hlavy tretej časti Civilného sporového poriadku. V § 290 až § 300 CSP zahŕňa vo svojej podstate pravidlá protežujúce zvýšenú ochranu spotrebiteľa v procesnom štádiu po začatí konania (zastúpenie spotrebiteľa, poučovacia povinnosť, spojenie vecí, zmena žaloby, dokazovanie, nariadenie pojednávania, osobitné ustanovenia o rozhodnutiach). Ustanovenia § 301 až § 306 CSP pojednávajú o osobitnom konaní o abstraktnej kontrole

v spotrebiteľských veciach, ktoré v súlade s § 302 CSP možno začať len na podnet špecificky legitimovaných subjektov (v súlade s § 302 CSP žalobu podľa § 301 môže proti dodávateľovi podať iba právnická osoba založená alebo zriadená na ochranu spotrebiteľa a orgán dohľadu podľa osobitného predpisu; I. ÚS 332/2019).

43. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné inštitúty s tým, že táto ochrana je už súčasťou zákonnej normy ako účel právnej normy a už nepotrebuje osobitnú expanzívnu interpretáciu nad rámec interpretačných štandardov vrátane teleologického výkladu. Koncept ochrany spotrebiteľa v klasickom poňatí nie je v napätí s ústavou, ale to neznamená, že je priamo ústavným princípom (PL. ÚS 11/2016, pozri aj rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-42/15 z 9. 11. 2016 vo veci Home Credit Slovakia, a. s., proti Kláre Bíróovej).

44. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zistil, že najvyšší súd prezentoval interpretáciu § 422 ods. 1 CSP, ktorá viedla k odmietnutiu dovolania sťažovateľky pre jeho neprípustnosť, aj dôvodovou správou k Civilnému sporovému poriadku. Ústavný súd konštatuje, že výklad práva podľa dôvodovej správy (tzv. autentický výklad) je iba jedným z možných spôsobov interpretácie právnej normy. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia tiež uviedol: *„Pokiaľ je však dovolateľom neúspešný dodávateľ, pre posúdenie prípustnosti dovolania platí majetkový census vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy.“*

45. „V právnej vede neexistuje všeobecne prijatá dohoda, či niektorá z metód výkladu má prioritu. Jednotlivé metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a rozumne odôvodniteľnému vysvetleniu textu právnej normy a jej účelu... jazykový, systematický, teleologický, historický aj porovnávací výklad má spoločný menovateľ vo formách logickej argumentácie. Prvosledovou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je metóda doslovného výkladu. Až tam a vtedy, kde a keď doslovným výkladom nemožno

jednoznačne identifikovať subjekt, obsah alebo objekt právnej normy, sa v materiálnom právnom štáte možno odkloniť od doslovného výkladu a nejasnosť právnej úpravy odstraňovať prostredníctvom inej metódy výkladu.“ (DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax*. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 131 a 133.).

46. Účel § 421 ods. 1 písm. a) v spojení s § 432 ods. 1 CSP, ako aj účel § 422 ods. 1 CSP je primárne potrebné hľadať v súlade s ich znením, čo však najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu neurobil. Výlučné a izolované preferovanie úmyslu zákonodarcu bez náležitého zohľadnenia jazykového výkladu relevantného ustanovenia a prihliadnutia na charakter dovolacieho konania a jeho účel pri súčasnej absencii bližšej konkretizácie nerovného postavenia spotrebiteľa a dodávateľa v kontexte dovolacieho konania, ktoré by zvýšenú procesnú ochranu (uplatnenie majetkového cenzu vo sume dvojnásobku minimálnej mzdy len vo vzťahu k dovolateľovi, ktorý je spotrebiteľom) legitímne odôvodnilo, spôsobuje, že výklad relevantného ustanovenia § 422 ods. 1 písm. b) CSP nie je ústavne konformný. Z uvedeného dôvodu má preferovanie zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa pri prístupe k dovolaniu povahu neodôvodneného a paušálneho uplatňovania nadradeného postavenia slabšej strany, ktoré porušuje princíp rovnosti zbraní, resp. rovnosti strán v spore, keďže neodôvodnene stavia sťažovateľku ako dovolateľku do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti druhej strane (m. m. I. ÚS 382/2019). Interpretácia § 422 ods. 1 CSP prezentovaná najvyšším súdom v dostatočnej miere nezohľadňuje charakter dovolacieho konania a jeho účel, postavenie najvyššieho súdu v systéme všeobecného súdnictva a v konečnom dôsledku spôsobuje uplatnenie rozdielných podmienok v prístupe k dovolaniu medzi spotrebiteľom a dodávateľom.

47. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd v napadnutom uznesení nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom dovolaní sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

48. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

49. Sťažovateľka dovolaním napadla aj výrok rozsudku krajského súdu o trovách konania. Najvyšší súd v tejto súvislosti v napadnutom uznesení uviedol: „... *prípustnosť je však v danom prípade podľa § 420 CSP vylúčená, nakoľko sa nejedná o rozhodnutie vo veci samej ani také, ktorým sa konanie končí. Navyše dovolací súd poznamenáva, že prípustnosť dovolania je rovnako vylúčená aj podľa § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m/ CSP.*“

Ústavný súd konštatuje, že v tejto časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevzhladol také okolnosti, ktoré by bolo možné považovať za ústavne neudržateľné, navyše ani sťažovateľka k tejto časti napadnutého uznesenia nepredniesla v ústavnej sťažnosti námietky.

IV.2 K namietanému porušeniu čl. 1 a čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy

50. Sťažovateľka namieta porušenie svojich ústavných práv „s poukazom“ na čl. 1 ústavy, ktorého súčasťou je aj princíp právneho štátu nesúci v sebe princíp právnej istoty, resp. v užšom princípe legitímnych očakávaní.

51. Princíp legitímnych očakávaní ústavný súd identifikoval vo veci sťažovateľky ako komponent práva na súdnu ochranu a taktiež konštatoval jeho porušenie na pôdoryse a v rámci konštatovania porušenia základného práva na súdnu ochranu sťažovateľky garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

52. Bolo tak zbytočné konštatovať samostatne aj porušenie princípu právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy (výrok 4 nálezu).

53. Ústavný súd dodáva, že čl. 1 ods. 1 ústavy vyjadruje predovšetkým všeobecný ústavný princíp, ktorým je presvietený celý právny poriadok, ktorý sa odráža aj v základných právach a slobodách a ich ústavných garanciách a jeho dodržiavanie je potrebné pri výkone moci ktoroukoľvek jej zložkou. V konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pre namietané porušenie ústavných práv sťažovateľky rozhodnutiami orgánov verejnej moci je tento princíp (právnej istoty) nutné hľadať a identifikovať predovšetkým ako súčasť jednotlivých hmotných a procesných ústavných práv, a to vzhľadom na konkrétne okolnosti a špecifiká veci (m. m. II. ÚS 262/2019).

54. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy, ústavný súd dodáva, že ustanovenia čl. 13 ústavy majú všeobecnú povahu, určujú sa nimi podmienky vymedzovania a obmedzovania základných práv a slobôd, ako aj pravidlá určovania povinností zasahujúcich do základných práv a slobôd (II. ÚS 262/2019). Podmienky obmedzovania základných práv a slobôd nemajú význam samy osebe vytrhnuté z ústavného kontextu, ale iba v spojení so základným právom alebo slobodou (DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár*. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck SK, 2019, s. 392.).

55. Navyše vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 1 a čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010, IV. ÚS 100/2014), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08, IV. ÚS 416/2018) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a zrušenie tohto rozhodnutia sa otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedených práv a článkov.

56. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie čl. 1 a čl. 13 ods. 2 a 3 ústavy nevyhovел, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu

na ochranu subjektívnych práv účastníkov konania pred ich ochranou v konaní pred ústavným súdom (výrok 4 nálezu).

57. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

58. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

59. Úlohou najvyššieho súdu preto bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

60. Aj z čl. 2 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

V.

Náhrada trov konania

61. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania.

62. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

63. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnych služieb (dva úkony v roku 2020 – prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k dvom úkonom podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (2×177 €) spolu s režijným paušálom ($2 \times 10,62$ €) predstavuje sumu trov konania vo výške 375,24 € (výrok 3 nálezu).

64. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu